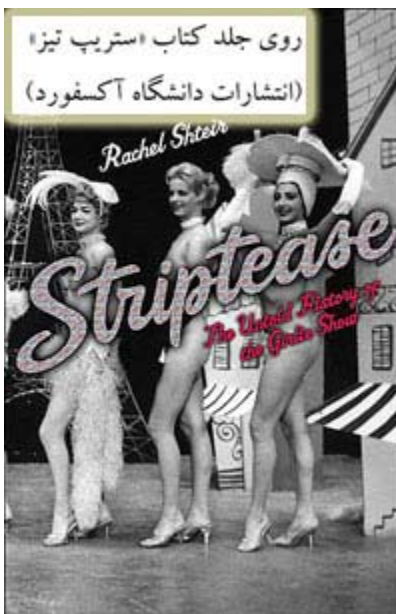

هنرهای توده پسند در آمریکا: «استریپ تیز»

روزهای آخر ماه دسامبر که روزهای عید کریسمس و سال نو مسیحی است، همچنین، روزهای روتق بازار تفریحات توده پسند، از جمله فیلم های سرگرم کننده هالیوود و موزیکالهای پرشور و نشاط تئاترهای برادوی در نیویورک است. در همین ماه در آمریکا، کتابی نیز از سوی انتشارات دانشگاه آکسفورد منتشر شده که نوع ویژه ای از نمایش موزیکال آمریکایی را مورد بررسی تاریخی و فرهنگی قرار می دهد. این همان نمایش خاص کاباره ای «استریپ تیز» است که خانم «ریچل شتیر» (Rachel Shteir) استاد هنرهای دراماتیک دانشگاه دپال شیکاگو (DePaul University) از دیدگاهی فمینیستی به ستایش آن می پردازد.

بررسی های فرهنگی در آمریکا و اروپا طی دو دهه اخیر، چه در حوزه های دانشگاهی و نشریات تخصصی و چه در مطبوعات پر تیراژ، تمایز میان هنر خواص و هنر عوام را از میان برداشته و به هنرهای توده گیر و مردم پسند با همان علاقه و جدیتی نگاه می کند که به آثار هنری به اصطلاح خواص پسند. موسیقی راک، موزیکالهای برادوی و فیلمهای هالیوودی همان مقامی را می توانند داشته باشند که شکسپیر یا ویرجینیا وولف. تازه ترین بررسی از نوع خاصی از هنر مردم پسند آمریکایی، که شهرت اش بیشتر با بدنامی توأم بوده، کتابی است به نام «استریپ تیز» به قلم خانم «ریچل شتیر» استاد هنرهای دراماتیک در دانشگاه دپال (شیکاگو). در این تحقیق تاریخی در می یابیم که زنانی که بر صحنه نمایش نقش بازی می کنند، همواره باید با تصوراتی که جامعه مردسالار از نقش زن دارد نیز کلنجار بروند. نقش زن عیف یا نقش زن پُراشتهای اتاق خواب؛ نقش زن مطیع یا زنی که می خواهد مرد را به زانو در آورد؛ زن خاموش پشت حجاب یا زن زاینده هوس! «استریپ تیز» نمایشی است از موسیقی و رقص که رقصنده ای زیبا زیر نوری اغواکننده همان کاری را می کند که رسوای

جامعه است: لایه لایه پوششِ خودش از تن اش می اندازد، ولی آنطور که خودش می داند و خودش می خواهد، آنطور که مردی را تشنه و تشنه تر می کند؛ و تشنه نگه می دارد.

از لحاظ تاریخی، استریپ تیز از درون نمایش «برلسک» زاده شده. برلسک (Burlesque) نوع خاصی از برنامه تفریحی روی صحنه است با موسیقی و گم‌دی همراه، که در آمریکا از سالهای ۱۸۴۰ تا سالهای ۱۹۶۰ محبوبیت داشته است. عنصر غالب در برلسک سکس و برهنگی ای بود از آن نوع که منعیات و رفتارِ قدغن شده، یا «تابو» های اخلاقی جامعه را دست می انداخت و پتهء خُشکه مقدسی ها و رفتارِ ظاهر- آراسته اما دغل را روی آب می ریخت. برلسک از رفتارِ دلچکِ سیرک هم بهره می گرفت. در زمانی که زنِ محترم جامعه بورژوایی آمریکا می بایست در محافل از سرتا پا در لباس باوقار و ناراحتی پوشیده باشد، نمایش ذره ای عریانی روی صحنه آبروریزی بزرگی محسوب می شد و جرئت بسیار می خواست. کتاب «ستریپ تیز» رابطهء موسیقیِ جاز را در عصر طلایی اش در سالهای ۱۹۲۰ با رقص استریپ تیز بررسی می کند، با شرح حال مهمترین و پرآوازه ترین رقصنده های استریپ تیزِ کلوب های شبانهء آمریکایی، در بستر فرهنگِ زمانِ خودشان، و همراه با توصیف هایی از ویژگی های برنامه های این رقصنده ها، مثل «جیسی رُزلی».

در اوایل قرن بیستم در آمریکا، یکی از رقصنده های برلسک، «میلی دو لئون»، زن زیبای موسیاهی بود که در انتهای نمایش اش، حلقهء کشی جوراب توری بلندش را به میان حاضران مجلس پرتاب می کرد و حاضران نیز در مواردی چشم شان می افتاد به جایی که می بایست لباس زیر زن باشد و نبود، همان مواردی که گاه منجر به جلب و دستگیری میلی زیبا توسط آژانهای شهر می شد.

در سالهای ۱۹۵۰ استریپ تیز مورد توجه روشنفکران قرار گرفت، به ویژه روشنفکران فرانسوی نظیر رولان بارت. نویسندهء کتاب «ستریپ تیز» معتقد است که این هنر و حرفه به زنان جوان طبقات محروم این فرصت را می داد که «رویای آمریکایی» را برای خودشان متحقق کنند، از گذشتهء طبقهء کارگری، خودشان را جدا کنند، سپس بیاموزند که به جنسیت و سکسوالیتهء خودشان مباحث کنند و با همان نیروی جنسی، اخلاق رسمی را به نحوی هجوآمیز مورد بازبینی و انتقاد قرار بدهند و از این راه کمکی به جنبش آزادی زنان در آمریکا بکنند.

عبدی کلانتری - نیویورک

۲۵ دسامبر ۲۰۰۴